

Ett vittnesbörd från en sedan länge svunnen tid.

Då jag för några år sedan på församlingshemmet i Hörby, förevisade min stensamling vi pratade om gamla Hörby och ~~även~~ ~~ålders~~ boplatserna omkring Ringsjön, kom en fru från Slagtofta fram och omtalade att hon haft en anfader vilken i november månad 1676, med en arméförstärkning under marsch från Småland, till den svenska huvudstyrkan som då låg förlagd på åsen mellan Rolsberga och Hurva. Efter gränsövergången fingo de en del trubbel med snapphanar då Marklunda och Broby passerades. Efter dessa intermezzo fortsatte marschen förbi Vä över Wram till Hörby. På torget här anbefalldes några timmars vila, här blevo de vittnen till hur en svensk Profoss med betjäning på bestraffningsplatsen, belägen på den östra sidan där nu Föreningsbanken ligger, höll på att spetsa en snapphane. (Spetsning tillgick så, att en spetsad stake av trä eller järn stacks in mellan ryggraden och skinnet, ifrån ändan upp i nacken där spettet stack ut). Därefter sattes spettet fast i marken hängande på detta vis påstods det att den olycklige kunde leva flera dagar. Enligt vittnesbeskrivning i vår mellanskånska historia satt en snapphane på detta vis upphängd intill vägen mellan Hurva och Skarhult. Han skall ha varit vid sans under flera dagar rökande pipa, samt spottat och förbannat de svenskar som här passerade. En annan sådan berättelse kommer från Stockamöllan. Här omtalas en snapphane satt spetsad intill Rönne å, han bad den svenske soldaten som höll vakt vid honom om att få låna dennes gevär, för att befria sig från de svåra smärtor som ansatte honom. Bönen om att på detta sätt bli befriad från sina plågor fortgick under flera timmar, och till sist bevekade sig vakten. Han lämnade över geväret, med den påföljden att snapphanen sköt svensken i stället för sig själv, väl vetande att han tog en fiende med sig i döden. Som motpol kan berättas att under samma tid blev en svensk patrull vilken övernattat hos prästen i Brönne~~stad~~, På morgonen gav de sig trots varningar för friskyttar iväg mot Möll~~eröd~~, med prästen som vägvisare, i närheten av Finjasjön råkade de in i ett bakhåll och tillfångatogs. Därefter togs fångarna ut på sjöns is där en vak höggs upp där-
~~efter~~ stoppades patrullens medlemmar, levande in under isen,

mer än vad som anstods och tåldes. Ljusen tändes nu, men man fick inte tända ett ljus med ett annat och de fingo inte röras förrän de voro utbrända. Detta av ren försiktighet för om ett ljus släckades betydde detta dödsfall i gården under det kommande året. Om den ene av föräldrarnas ljus förstbrann ned blev denne den första som kom att skatta åt förgängelsen. Vid bordet hade alla sina bestämda platser husbondfolket satt vid bordsändan, söner, husmännen och drängarna på de väggfasta bänkarna, döttrarna och pigorna på lösa stolar vid bordets andra långsida. Undantags folket farfar och farmor sutto intill då alla sutto till bords läste någon av glöttana bordsbönen och ståsträngen skar brödet - ett arbete som hörde till hans privilegier. Därefter serverades utfisk och gröt detta var stående Julrätter, men det förekom att julgröten ibland koktes på Bovete men denna blev vit den också. I de rikare gårdarna äts gristekoch gåsastek med kakor som tilltugg. För manfolkens del uppslogs en sup eller två till varje måltid särskilt gällde detta fiskasuparna man sa; Fesken ska sömma. Sedan påbörjades avsmakningen av Julhögen denna låg på en Utkavlad kaka mitt på bordet och på denna var lavat allehanda julgotter och dessa lågo kvar under hela Julen med en vit duk över. Detta var innan gulklappar utdelades och gårdens folk gingo och snuggade av godheterna. Alla skulle ha sitt. Till gårdstomten och nissarna utsattes ett fat med gröt vilket var tomt på morgonen vem som ätit upp oet visste ingen. Nu började ungdomarna med sina lekar och spel. Man gissade nötter, och satte ihop grötrim. De gamle pratade om gamla sägner och spökhistorier om trolldom och varsel. Gamla mormor talade om hur man skulle uppföra sig för att undgå ohälsa. Hon omtalade hur hennes förfäder och gamla vänner råkat illa ut därför att de varit oförsiktiga. Barnen kröpo tätt intill henne med blossande kinder och med hussaskinn på ryggen, det var verkligen spännande att höra på henne, och hon kände vid sådana tillfällen hur oersättlig hon var när det gällde att upprätthålla traditionen. Om hon någon gång glömde någon historia påpekade de äldre barnen henne, ty de ville så hemskt gärna ännu en gång höra alla historierna. Hon sade till dem varje Junatt: 'Kom ihåg vad ni hört så ni själv kan berätta detta för era barn och barnbarn: Ty så har jag själv lärt mig dessa en gång för länge sedan, på uppmaning av min mor.